

ПРОЯВ РИЗИКІВ ОПОРТУНІЗМУ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Бондар Н.М., доктор економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, rutan2000@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8254-2449

Сагайдак Є.С., Національний транспортний університет, Київ, Україна, sahadak@ffu.org.ua, orcid.org/0000-0001-7698-928X

Сукманюк В.М., Національний транспортний університет, Київ, Україна, ruslan050371@ukr.net, orcid.org/0000-0003-4202-8960

MANIFESTATION OF RISKS OF OPPORTUNISM DURING IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP PROJECTS

Bondar N.M., Doctor of Economics Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine, rutan2000@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8254-2449

Sagaidak Ie. S., National Transport University, Kyiv, Ukraine, sahadak@ffu.org.ua, orcid.org/0000-0001-7698-928X

Sukmaniuk V.M., National Transport University, Kyiv, Ukraine, ruslan050371@ukr.net, orcid.org/0000-0003-4202-8960

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ефективність реалізації проєктів на засадах державно-приватного партнерства (ДПП) залежить від того, наскільки злагоджено співпрацюють його учасники. В той же час, кожен з них мають свої інтереси, ресурсні можливості та доступ до інформації, а отже, можуть маніпулювати нею на свою користь. Тому потрібно вивчити можливі прояви подібного опортунізму, аби заздалегідь опрацювати програму заходів щодо зниження ризиків його прояву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язанням даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питання опортуністичної поведінки є предметом досліджень багатьох науковців [2, 4, 5, 8]. Підходи до визначення ризиків прояву опортунізму представлені в працях [6, 7]. В той же час, вивчення ризиків опортунізму між державою та приватним партнером у державно-приватному партнерстві з точки зору теорії принципал-агент потребують виявлення сфер їх прояву та подальшої їх систематизації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілями статті є: 1) виокремлення сфер виникнення ризику опортунізму у проєктах ДПП; 2) систематизація ризиків опортунізму у проєктах ДПП.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Світова практика реалізації суспільно значущих проєктів на засадах партнерства держави та бізнесу набула назви державно-приватного партнерства. Незважаючи на давній досвід партнерських взаємодій, сьогодні як серед науковців, так і практиків відсутній єдиний погляд на їх сутність та зміст. Однак, всі вони відзначають низку основних спільних рис, властивих для всіх трактувань ДПП, зокрема:

- 1) партнерська взаємодія держави і приватного бізнесу передбачає об'єднання їхніх компетентностей, зусиль та ресурсів, сильних сторін та переваг;
- 2) ризики розподіляються між усіма учасниками партнерства;
- 3) метою партнерської взаємодії держави і приватного бізнесу є реалізація суспільно значущого проєкту;
- 4) партнерська взаємодія відбувається на довгостроковій основі;
- 5) предметом партнерської взаємодії є управління, створення, використання та розвиток об'єктів державної (комунальної) власності;
- 6) між учасниками партнерства обов'язково має місце розподіл ризиків;

7) держава змінює статус з володільця на споживача послуг, які надаються суспільству з боку приватного партнера [10].

Отже, економічна категорія «державно-приватне партнерство» є складною і може розглядатись як: 1) невід’ємна частина економічної системи, що являє собою сукупність економічних відносин, ресурсів, результатів, ефективності тощо; 2) соціально-економічна система, яка регулюється інституційним середовищем та спрямована на надання суспільству необхідних послуг та продукції; 3) суб’єкт господарських відносин, який характеризується виробничо-господарськими, ресурсними, фінансово-кредитними та соціальними зв’язками; 4) проект, що передбачає наявність цілі, ресурсного забезпечення та обмеження в часі; 5) організаційна структура, що забезпечує реалізацію проекту та досягнення поставленого суспільно важливого завдання; 6) загальна характеристика способу дій, пов’язаних із спільним вирішенням завдань державою і приватним бізнесом; 7) спосіб фінансування суспільно значущого проекту; 8) інструмент реалізації державного управління у стратегічних галузях [9].

Як видно, складність категорії проявляється у взаємодії сторін, кожна з яких має свої інтереси, а отже є можливість опортуністської поведінки учасників партнерських взаємодій держави, бізнесу та суспільства. З метою зниження її імовірності виникає потреба регулювання їхніх відносин, тобто створення відповідного інституційного середовища. Згідно з основним визначенням, сформульованим L. Davis та D. North, «інституційне середовище – це сукупність базових політичних, соціальних та юридичних правил, що утворює базис для виробництва, обміну та розподілу» [2, С. 6].

Теоретичне підґрунтя партнерських взаємодій держави і бізнесу в умовах опортунізму може бути здійснене також на основі теорій неінституційної економіки та нової інституціональної політики.

Особливостями інструментарію неінституційної економіки, яка вивчає поведінку господарюючих суб’єктів в умовах неповноти інформації, є розгляд більш широкого спектру форм власності. При цьому поряд з приватною власністю досліджуються колективна і державна форми власності, проводиться співставлення їхньої порівняльної ефективності у забезпеченні угод на ринку; уведення поняття інформаційних витрат, тобто витрат, пов’язаних із пошуком та отриманням інформації про угоди та ситуацію на ринку; визнання трансакційних витрат, що виникають під час укладання угод. У межах неінституційної економіки набули свого розвитку теорії прав власності, трансакційних витрат, оптимального контракту, суспільного вибору, нова економічна теорія, які цілком можуть використовуватись для опису механізму опортуністичних дій в проектах ДПП.

Зміст цих теорій пояснює ставлення держави до партнерських взаємодій держави і бізнесу та прийняті форми ДПП в країнах з різних правовим середовищем. Отже розглянемо їх більш детально.

Під системою прав власності розуміється вся сукупність норм, що регулюють доступ до рідкісних ресурсів. Згідно теорії прав власності такі норми можуть встановлюватись і захищатись не тільки державою, а й іншими соціальними механізмами – звичаями, моральними нормами, релігійними догмами. З точки зору суспільства, права власності виступають як «правила гри», що упорядковують відносини між окремими агентами. З точки зору окремих агентів, права власності розглядаються як «пучки правомочності» щодо прийняття рішень стосовно того або іншого ресурсу, які часто можуть існувати та передаватись окремо. Кожний такий «пучок» може розщеплюватись таким чином, що одна частина правомочності починає належати одній особі, а інша – другій, внаслідок чого відбувається розподіл та використання рідкісних ресурсів. Відомий юрист А. М. Нопогé ще у 1961 році запропонував виокремлювати пучок нерозкладних і виключних прав власності: право володіння, право використання, право управління, право на дохід, право суверена, право на безпеку, право наслідування, право на безстроковість, заборона шкідливого використання, відповідальність у вигляді стягнення, залишковий характер [3, С. 12-18]. Права власності мають поведінкове значення: одні способи дій вони заохочують, а інші – стримують (через заборону або підвищення витрат), впливаючи таким чином на поведінку індивідів. Представниками теорії прав власності є R. H. Coase [11], A. A. Alchian, H. Demsetz [1].

Теорія трансакційних витрат відображає вплив трансакційних витрат на процес прийняття рішень та ефективність економіки у цілому. Трансакційні витрати поділяють на витрати, пов’язані з: пошуком інформації; проведенням переговорів; вимірюванням кількості та якості товарів й послуг, що вступають у відносини обміну; опортуністською поведінкою, під якою розуміється

недобросовісна поведінка суб'єкта, що призводить до порушень умов договору; специфікацією та захистом прав власності. Представниками теорії трансакційних витрат є R. H. Coase [11], O. E. Williamson [8]. Теорія контрактів розглядає обмін правами власності за певним каналом, роль якого виконує контракт. Останній фіксує, які саме правомочності та на яких умовах підлягають передачі. Основними представниками поглядів теорії контрактів є O. E. Williamson [8], I.R. Macneil [5]. Особливостями контрактів є те, що виконання контракту ніколи не може бути абсолютно гарантованим, адже учасники угоди, які схильні до опортуністської поведінки, будуть намагатись ухилитись від її умов. Часто ухилення від умов контракту не піддається спостереженню або є недоказовим у суді. Для захисту своїх інтересів економічні агенти змушені створювати відповідні механізми регулювання контрактних відносин, спрямовані на стримування постконтрактного опортунізму, наприклад, систему стимулів до виконання прийнятих умов: надання застави, прагнення збереження репутації, публічні заяви про прийняті зобов'язання тощо; -ніколи не можуть бути повними через об'єктивну неможливість передбачити та зафіксувати всі можливі взаємні права та обов'язки на всі випадки життя;

Механізмом, що регулює прості контракти (їх називають «класичними»), O. E. Williamson [8], вважає ринок механізмом, що регулюють складні контракти – ієрархічну організацію (наприклад, фірму). Контракт ДПП має гібридну форму, оскільки йому властиві риси простого та складного контракту. Так, проект буде успішним, якщо суспільство буде отримувати більш якісні та конкурентоспроможні послуги, а проектна компанія здійснювати свою діяльність з найменшими витратами та найбільшою ефективністю, тобто регулюється ринковим механізмом. У той же час, реалізація проекту ДПП потребує створення певної ієрархічної структури за участю регулюючих органів влади, які формулюють вимоги до результату реалізації проекту, надають відповідні дозволи, ліцензії, гарантії, та проектною організації, яка виконує проект. Під час укладання контрактів часто одна особа передає низку повноважень іншій (наприклад, власники – керуючому компанії). Вигоди та переваги таких відносин вивчаються агентської теорією або теорією агента. Її засновниками є M. Jensen та W. Meckling [4]. Під агентськими відносинами розуміються відносини двох учасників, один із яких (замовник, власник, принципал) надає іншому (виконавцю, агенту) частину своїх функцій. В економічній теорії відносини принципал-агент розглядаються з точки зору працедавця та найманого працівника. Принципал передає частину функцій з прийняття рішень агенту і стає зацікавленим в його ефективній роботі. Агент стає довіреною особою принципала. В умовах асиметрії інформації агент може бути зацікавлений у власній стратегії дій. З метою примушення його дотримуватись дій, визначених принципалом, останній використовує стимулюючі механізми (обмеження, покарання, систему заохочень). Відносини між принципалом та агентом фіксуються у контракті. Теорія принципал-агента набула свого використання й у системі суспільного фінансового менеджменту (public expenditure management (PEM)), метою якого є підвищення ефективності державних витрат. У цьому випадку принципалом є держава, а агентами – міністерства та відомства, що розпоряджаються державними коштами.

Отже теорією принципал-агента можна описати й проблеми, що виникають під час реалізації проектів ДПП. Особливістю реалізації таких проектів є надання з боку органів влади певних повноважень приватному партнеру: компетенції поточного управління, створення, експлуатації, фінансування, розвитку об'єктів інфраструктури. Надання компетенцій супроводжуються наданням з боку держави певних пільг та гарантій, зокрема: зниженням ставки податку на прибуток, заборонаю розвитку альтернативних об'єктів інфраструктури (наприклад, будівництва альтернативної дороги), компенсацією доходу у разі його недоотримання через низький попит тощо. Отже, приватний партнер може розглядатись як агент, який виконує доручення щодо надання суспільних послуг від імені держави – принципала.

За теорією інституціональної економіки будь які активи за їх специфічністю можна розподілити на активи загального та специфічного призначення. Об'єкти інвестування проектів державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері транспортної інфраструктури, зазвичай, мають конкретне місце розташування, а їх створення відбувається задля задоволення конкретної потреби, іншими словами вони мають певне призначення. Тому такі активи слід розглядати як специфічні: такі що мають вузьку цільову спрямованість і які без втрат не можна переорієнтувати на інші цілі. Це обумовлюється й тим, що об'єкти ДПП створюються на земельних ділянках, що перебувають у

державній або комунальній власності. Інвестиції в такі активи одночасно обмежують свободу інвестора та підвищують ризик його опортуністичної поведінки.

Особливістю контракту ДПП є його довготривалий характер, укладання в умовах невизначеності, коли неможливо передбачити всі його наслідки для партнерів. Йому властиві риси неокласичного контракту: довгостроковість, неповнота інформації, визнання усних домовленостей поряд з задокументованими. Також відносини між державою та приватним бізнесом в рамках партнерства добре представлені теорією принципал-агента, де так само окреслено підґрунтя до вияву опортунізму. Так, принципалом є державний (публічний) партнер – органи влади державного або місцевого рівня, що укладає договір партнерства з приватним бізнесом – агентом – для будівництва або реконструкції (відновлення) та подальшої експлуатації об'єкта ДПП. Державний партнер (принципал) делегує приватному партнеру повноваження з проєктування, фінансування, будівництва (відновлення), експлуатації об'єкта, а також забезпечує йому передачу в користування земельної ділянки, яка перебуває у державній або комунальній власності. Держава як принципал у відносинах з приватним партнером як агентом зазнає додаткові транзакційні видатки (видатки на контроль, мотивацію, укладення контрактів тощо). А це виключає рівноправ'я у відносинах.

В той же час, в ході прийняття рішень державним або приватним партнером в рамках реалізації проєкту ДПП діє постулат обмеженої раціональності. Це пояснюється дією внутрішніх та зовнішніх факторів. Серед зовнішніх факторів слід виокремити недоступність, неповноту та несвоечасність інформації, які призводять до прийняття рішень, що вважаються агентом оптимальними виходячи з існуючих на той момент доступних даних. До внутрішніх факторів відносять обмеженість аналітичних та прогностичних здібностей особи, яка приймає рішення, ступінь її схильності до ризику.

Відносини принципал – агента починаються, коли державний партнер (принципал) доручає приватному партнеру (агенту) виконання конкретної роботи за певну винагороду, делегуючи при цьому частину своїх повноважень щодо прийняття рішень, а інша сторона (агент) виконує цю роботу. При цьому принципал об'єктивно володіє меншою інформацією, ніж агент. Враховуючи, що інтереси принципала та агента є різними, останній, слідуючи власній вигоді, шкодить інтересам принципала.

Отже, опортунізм партнерів за проєктом ДПП виникає вже на стадії укладення відповідного контракту. Він зумовлений асиметрією інформації відносно екзогенних змінних, на які учасники контракту впливати не в змозі. Це виявляється у тому, що агент, використовуючи інформаційну перевагу, досягає укладення контракту на найвигідніших для себе умовах. Для уникнення такої ситуації принципал повинен запропонувати такі умови винагороди агенту, які змусять останнього поділитися наявною інформацією. З іншої сторони, передумовою опортунізму на стадії укладення контракту є асиметрія перемовної сили сторін.

Отже, передумовами виникнення опортунізму на стадії укладення контракту між державним і приватним партнерами є: асиметрія інформації, високий рівень видатків на вимірювання характеристик агента, асиметрія перемовної сили сторін. Учасник, що має інформаційну перевагу, отримує укладання контракту на вигідних для нього умовах [7].

Опортунізм під час виконання контракту, полягає у недобросовісній поведінці агента, перевищенні заздалегідь обумовленого рівня контролю з боку державного партнера. Факторами опортунізму є: відмінності в цілях сторін проєкту; специфічність інвестицій, високі видатки та складність проведення моніторингу виконання контрактних зобов'язань, обмеженість відповідальності агента за свої дії (рішення), складність специфікації та захисту прав партнерів [6].

На практиці формами виявлення опортунізму партнерів у проєктах ДПП є: приховування достовірної інформації; перекручування фактів, надання завідомо недостовірних даних; невиконання умов контракту, у тому числі затримки строків виконання зобов'язань; економія на матеріальних та трудових ресурсах; порушення неформальних домовленостей між партнерами; використання непередбачуваних раніше подій у власних інтересах; відхилення від стандартів, будівельних норм та правил; несанкціоноване присвоєння або знищення об'єктів власності; корупція, шантаж; перебільшення партнерами дійсних потреб тощо.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Alchian A. A. The Property Right Paradigm / A. A. Alchian, H. Demsetz // The Journal of Economic History. – 1973. – Vol. 33. – P. 16–27

2. Davis L. Institutional Change and American Economic Growth: A First Step Towards a Theory of Institutional Innovation. / L. Davis, D. North – The Journal of Economic History, 1970, vol.30, Nol. – p.131–149.
3. Honoré A. M. Ownership/ A. M. Honoré. – in Oxford Essays in Jurisprudence. – Oxford: Clarendon Press, 1961, 107pp.
4. Jensen M., Meckling W. Theory of the firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure. Journal of Financial Economics. 1976. Vol 3. P 305–360.
5. Macneil I.R. Reflections on Relational Contract / I.R. Macneil // Journal of Institutional and Theoretical Economics, 1974. – № 41. – P. 541–546
6. Sanda Y. N., Anigbogu N.A., Izam Y.D., Nuhu L.Y. (2022). Managing stakeholder opportunism in public-private partnership (PPP) housing projects. Journal of Construction in Developing Countries, 27(1): 213–228. <https://doi.org/10.21315/jcdc2022.27.1.12>
7. Wang X., Yin Y., Deng J., Xu Z. (2021). Opportunistic Behavior Governance in PPP Projects: An Analysis Based on Trust Networks., Advances in Civil Engineering, vol. 2021, Article ID 8899338, 14 pages, 2021. <https://doi.org/10.1155/2021/8899338>
8. Williamson O. E. Markets and hierarchies, analysis and antitrust implications : a study in the economics of internal organization / Oliver E. Williamson. – New York : Free Press, 1975. – 286 p.
9. Бондар Н.М. Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державноприватного партнерства: монографія / Бондар Н.М. – К.: НТУ, 2014. – 336 с.
10. Бондар Н.М. Теоретичні передумови обґрунтування державно-приватного партнерства як інструменту реалізації державної політики розвитку транспортної інфраструктури / Н.М. Бондар, В.М. Сукманюк, А.С. Юрченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2020. С.50-56. – Вип. 2 (47). URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/52/050_056.pdf
11. Коуз Р. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток [Текст] / пер.з англ. А. В. Куликов ; наук. ред. пер. В. П. Кузьменко ; ред. О. Е. Вільямсон, С. Д. Вінтер. - К. : А.С.К., 2002. - 335 с.

REFERENCES

1. Alchian A. A. The Property Right Paradigm / A. A. Alchian, H. Demsetz // The Journal of Economic History. – 1973. – Vol. 33. – P. 16–27
2. Davis L. Institutional Change and American Economic Growth: A First Step Towards a Theory of Institutional Innovation. / L. Davis, D. North – The Journal of Economic History, 1970, vol.30, Nol. – p.131–149.
3. Honoré A. M. Ownership/ A. M. Honoré. – in Oxford Essays in Jurisprudence. – Oxford: Clarendon Press, 1961, 107pp.
4. Jensen M., Meckling W. Theory of the firm: Managerial Behavior, Agency costs and Ownership Structure. Journal of Financial Economics. 1976. Vol 3. P 305–360.
5. Macneil I.R. Reflections on Relational Contract / I.R. Macneil // Journal of Institutional and Theoretical Economics, 1974. – № 41. – P. 541–546
6. Sanda Y. N., Anigbogu N.A., Izam Y.D., Nuhu L.Y. (2022). Managing stakeholder opportunism in public-private partnership (PPP) housing projects. Journal of Construction in Developing Countries, 27(1): 213–228. <https://doi.org/10.21315/jcdc2022.27.1.12>
7. Wang X., Yin Y., Deng J., Xu Z. (2021). Opportunistic Behavior Governance in PPP Projects: An Analysis Based on Trust Networks., Advances in Civil Engineering, vol. 2021, Article ID 8899338, 14 pages, 2021. <https://doi.org/10.1155/2021/8899338>
8. Williamson O. E. Markets and hierarchies, analysis and antitrust implications : a study in the economics of internal organization / Oliver E. Williamson. – New York : Free Press, 1975. – 286 p.
9. Bondar N. M., (2014). Rozvytok transportnoi infrastruktury Ukrainy na zasadakh derzhavnopryvatnoho partnerstva [Development of Ukraine's transport infrastructure on the basis of public-private partnership]: monohrafiia. K.: NTU, 2014. – 336 s. (ukr)
10. Bondar N.M., Sukmaniuk V.M., Yurchenko A.S. (2020). Teoretychni peredumovy obgruntuvannia derzhavno-pryvatnoho partnerstva yak instrumentu realizatsii derzhavnoi polityky rozvytku transportnoi infrastruktury [Theoretical prerequisites for the justification of public-private partnership as a tool for the implementation of the state policy for the development of transport infrastructure]. *Visnyk*

Natsionalnoho transportnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky». Naukovo-tekhnichnyi zbirnyk. – K. : NTU, 2020. S.50-56. – Vyp. 2 (47) URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/52/050_056.pdf. (ukr)

11. Kouz R. Pryroda firmy: Pokhodzhennia, evoliutsiia i rozvytok [The nature of the firm: Origin, evolution and development] K. : A.S.K., 2002. - 335 s. (ukr)

РЕФЕРАТ

Бондар Н.М. Прояв ризиків опортунізму під час реалізації проєктів державно-приватного партнерства / Н.М.Бондар, Є.С.Сукманюк, В.М.Сагайдак // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К. : НТУ, 2022. – Вип. 4 (54).

Об'єкт дослідження – ризики опортунізму державно-приватного партнерства. Цілями статті є: 1) виокремлення сфер виникнення ризику опортунізму у проєктах ДПП; 2) систематизація ризиків опортунізму у проєктах ДПП. Метод дослідження – монографічний.

Стаття присвячена вивченню особливостей партнерських взаємодій держави і бізнесу під час реалізації проєктів на засадах державно-приватного партнерства, виявленню сутності опортунізму під час їх взаємодії, виявленню сфери прояву ризику опортунізму, систематизації таких ризиків. сфери становлення сучасної системи оцінювання персоналу організації.

Представлені основні спільні риси у розумінні партнерства держави і приватного бізнесу. Наведено загальні підходи до розуміння та сприйняття ДПП, зокрема як: частини економічної системи; самостійної соціально-економічної системи; суб'єкт господарських відносин; проєкт; організаційна структура; загальна характеристика способу дій; спосіб фінансування суспільно значущого проєкту; інструмент реалізації державної політики у стратегічних галузях. Зроблено висновок, що за будь якого розуміння ДПП серед його учасників існують контрактні відносини та відносини делегування повноважень. При цьому кожен з таких учасників має свої інтереси та поведінку, що забезпечує реалізацію цих інтересів. Надано короткий огляд теоретичних засад, що пояснюють опортуністичну поведінку учасників ДПП. Спираючись на теорію принципал-агента (державна – принципал, приватний партнер – агент), обґрунтовується відсутність рівноправ'я у відносинах між ними. Визначені фактори, що зумовлюють опортуністичну поведінку учасників партнерства. Наведені форми опортунізму на різних стадіях реалізації проєкту на умовах ДПП.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: РИЗИК, ОПОРТУНІЗМ, ПАРТНЕРСТВО, ДЕРЖАВА, ПРИВАТНИЙ БІЗНЕС, ІНФОРМАЦІЯ, АСИМЕТРІЯ ІНФОРМАЦІЇ, ПРАВА ВЛАСНОСТІ, ПОВЕДІНКА, КОНТРАКТ, ПРИНЦИПАЛ, АГЕНТ, ФАКТОРИ, ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО

ABSTRACT

Bondar N.M., Sukmanyuk E.S., Sagaidak V.M. Manifestation of risks of opportunism during implementation of public-private partnership projects. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal. – Kyiv: NTU, 2022. – Issue 4 (54).

The object of the study is the risks of opportunism of public-private partnership. The goals of the article are: 1) to highlight areas of risk of opportunism in PPP projects; 2) systematization of opportunism risks in PPP projects. The research method is monographic.

The article is devoted to the study of the peculiarities of partnership interactions between the state and business during the implementation of projects based on public-private partnership, to the identification of the essence of opportunism during their interaction, to the identification of the scope of the manifestation of the risk of opportunism, to the systematization of such risks. spheres of formation of a modern system of evaluation of the organization's personnel.

The main common features in the understanding of partnership between the state and private business are presented. General approaches to the understanding and perception of PPPs are presented, in particular as: parts of the economic system; independent socio-economic system; subject of economic relations; project; the organizational structure; general characteristics of the method of action; method of financing a socially significant project; a tool for the implementation of state policy in strategic areas. It was concluded that according to any understanding of the PPP among its participants, there are contractual relations and relations of delegation of powers. At the same time, each of these participants has its own interests and behavior, which ensures the realization of these interests. A brief overview of the theoretical foundations explaining the opportunistic behavior of PPP participants is given. Based on the principal-agent theory (the state is the principal, the private partner is the agent), the lack of equality in the relationship between them is

substantiated. Factors determining the opportunistic behavior of partnership participants are determined. Forms of opportunism at various stages of project implementation under PPP conditions are presented.

KEY WORDS: RISK, OPPORTUNISM, PARTNERSHIP, STATE, PRIVATE BUSINESS, INFORMATION, INFORMATION ASYMMETRY, PROPERTY RIGHTS, BEHAVIOR, CONTRACT, PRINCIPAL, AGENT, FACTORS, PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

АВТОРИ:

Бондар Наталія Миколаївна, доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, декан факультету економіки та права, e-mail: rutan2000@gmail.com, тел. +380667192340, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка, 1, к. 207, orcid.org/0000-0002-8254-2449

Сагайдак Євгенія Степанівна, Національний транспортний університет, аспірант кафедри економіки, e-mail: sahidak@ffu.org.ua, tel. +380679119796, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка, 1, к. 243, orcid.org/0000-0001-7698-928X.

Сукманюк Вікторія Михайлівна, Національний транспортний університет, асистент кафедри менеджменту, e-mail: ruslan050371@ukr.net, тел. +380669783065, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка, 1, к. 243, orcid.org/0000-0003-4202-8960.

AUTHORS:

Bondar Natalia N., Doctor of Economics Science, professor, National Transport University, Professor of the Department of Economics, e-mail: rutan2000@gmail.com, tel. +380667192340, Ukraine, 01010, Kyiv, ul. Omelyanovich-Pavlenko, 1, of. 207, orcid.org/0000-0002-8254-2449.

Sagaidak Ievgeniia S., National Transport University, post-graduate student of the Department of Economics, e-mail: sahidak@ffu.org.ua, tel. +380679119796, Ukraine, 01010, Kyiv, ul. OmelyanovichPavlenko, 1, of. 342, orcid.org/0000-0001-7698-928X.

Sukmaniuk Viktoriia M., National Transport University, post-graduate student of the Department of Economics, e-mail: ruslan050371@ukr.net, tel. +380669783065, Ukraine, 01010, Kyiv, ul. Omelyanovich-Pavlenko, 1, of. 342, orcid.org/0000-0003-4202-8960.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ложачевська Н.М., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри менеджменту факультету економіки та права, Київ, Україна

Будник В.А., кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій, Державний університет інфраструктури та технологій, Київ, Україна

REVIEWERS:

Lozhachevska O., Doctor of Economics, Professor, National Transport University, Head of the Department of Management Kyiv, Ukraine

Budnyk V.A., Candidate of economic sciences, Professor, Professor of the Department of Business Logistics and Transport Technologies, State University of Infrastructure and Technologies, Kyiv, Ukraine